حماسه بزرگ سربازان امام خمینی(ره) در سوم خرداد ۱۳۶۱

قهرمانانی که برای آزادی خرمشهر به‌پا خاستند

■ احمد محمدتبریزی

برای انجام کارهای بزرگ به انسان‌هایی بزرگ نیاز است. انسان‌هایی با اراده‌هایی پولادین، گام‌هایی استوار و اعتقادی راسخ تا آنها را به سرمنزل مقصود برساند. هشت سال دفاع مقدس سرشار از وجود قهرمانانی بود که برای رسیدن به هدف‌شان مردانه تا پای جان می‌جنگیدند. آزادسازی خرمشهر به عنوان یکی از حساس‌ترین مقاطع دفاع مقدس و تاریخ ایران قهرمان‌های بزرگ زیادی را به خودش دیده است. آنها از اولین مرحله عملیات بیت‌المقدس در سخت‌ترین شرایط حضور پیدا کردند تا سوم خرداد به روزی تاریخی برای مردم کشور تبدیل شود. حماسه این قهرمانان بزرگ برای همیشه در قلب تاریخ ایران ماندگار خواهد شد و نسل‌ها با شنیدن نام‌شان یاد خرمشهر مظلوم و سوم خردادش خواهند افتاد.

شهید محمد جهان‌آرا روز سوم خرداد در میان رزمندگان نبود تا ببیند خرمشهر آزاد شده است. شهر که آزاد شد، نیروها یاد فرمانده شهیدشان را زنده کردند و از مقاومت‌هایش در دفاع از شهر گفتند. شهید جهان‌آرا در مقاومت ۳۴ روزه مردمی با دست‌های خالی مقابل دشمن بعثی ایستاد و برنامه‌های دشمن جهت اشغال شهر را به تأخیر انداخت. جهان‌آرا آن روزها یک تنه یک ارتش بود و رزمندگان از وجود او روحیه می‌گرفتند و مقاومت می‌کردند. شهید جهان‌آرا و یاران اندک او در حالی که کمتر از هزار نفر بودند در برابر دو تیپ نیروی مخصوص و یک تیپ مکانیزه و چند گردان پیاده یعنی نیرویی حدود دو لشکر، ۳۴ شبانه‌روز مقاومت کردند.

شهید حسن باقری، قهرمان دیگری است که هر چه از نقش او در آزادی خرمشهر گفته شود، کم خواهد بود. شهید باقری یک تئوریسین کامل با هوش نظامی بالا بود. زودتر از دشمن، نقشه‌هایش را پیش‌بینی می‌کرد و دستش را می‌خواند. حسن باقری از همان روزهای اول در جریان انجام عملیات بیت‌المقدس بود و با دقت جریان عملیات را رصد می‌کرد و بر انجامش اصرار داشت.

آن روزها صحبتی مطرح شده بود که وقفه‌ای در انجام عملیات بیت‌المقدس ایجاد شود. شهید باقری در جلسه با فرماندهان تأکید داشت نباید در انجام عملیات وقفه بیفتد. او در جلسه با فرماندهان، نامه‌ای از دختربچه دانش‌آموزی را خواند. آن دختر نوشته بود ما برای شما دعا می‌کنیم و منتظر آزادی خرمشهر هستیم. این نامه تأثیرگذار بود. حسن گفت: «خرمشهر برای ما، ملت ما و امام ما یک اسطوره است. هرچه خاک آزاد کرده باشیم باز مردم می‌گویند خرمشهر چه موقع آزاد می‌شود؟» می‌گفت: «دشمنی که در خرمشهر است یک دشمن مستأصل است، نمی‌تواند دفاع کند، دستش روی ماشه نمی‌رود. نباید به آنها مهلت بدهیم، اینها به زور ایستاده‌اند.»

حاج قاسم سلیمانی و رزمندگان تیپ ۴۱ ثارالله(ع) در جریان این عملیات رشادت‌های زیادی را انجام دادند. در عملیات بیت‌المقدس، حاج قاسم فرمانده تیپ ۴۱ و به عنوان یکی از تیپ‌های قرارگاه قدس بود و مأموریت سختی به او واگذار شد که با عمده قوای دشمن درگیر شود و نیروهای دیگر با عبور از کارون بتوانند خود را به جاده اهواز- خرمشهر برسانند. نبرد سختی در منطقه عملیاتی تیپ‌های قرارگاه قدس جریان داشت که تیپ ۴۱ ثارالله نیز در نبردی سخت، جانانه و نزدیک با دشمن (به طوری که گاهی فاصله بین ما و دشمن به کمتر از ۳۰ متر می‌رسید) فداکارانه جنگیدند و موفق شدند به بهترین شکل ممکن، مأموریت خود را به انجام برسانند.

شهید احمد کاظمی و شهید حسین خرازی نیز به همراه نیروهایشان برای آزادی خرمشهر سنگ تمام گذاشتند. لشکر امام حسین (ع) به فرماندهی شهید حسین خرازی در کنار لشکر نجف اشرف به فرماندهی شهید احمد کاظمی نخستین فرماندهانی بودند که لشکریانشان وارد خرمشهر شده و نخستین کسانی بودند که خودشان در رأس عملیات وارد این شهر شدند و در پایان هم خودشان خبر پیروزی این عملیات مهم را به گوش فرماندهان قرارگاه خاتم‌الانبیا رساندند.

حاج احمد متوسلیان، حاج ابراهیم همت و نیروهای لشکر ۲۷ و برادران باکری در این عملیات سنگ تمام گذاشتند. مردان بزرگ دیگری نیز برای آزادی خرمشهر حضور داشتند که در مراحل اولیه عملیات به شهادت رسیدند. مقاومت شهید حسن قجه‌ای و نیروهای گردان سلمان فارسی یکی از حماسه‌های بزرگ عملیات بیت‌المقدس است. محسن وزوایی نیز جانش را برای آزادی خرمشهر گذاشت همچون شهید علی اصغر بشکیده، شهید احمد بابایی، شهید ابراهیم نصر آزادانی، شهید احمد رضا خدیوپور و دهها شهید دیگری که با قطرات خون‌شان خرمشهر را آزاد کردند.

> آن روزها صحبتی مطرح شده بود که وقفه‌ای در انجام عملیات بیت‌المقدس ایجاد شود. شهید باقری در جلسه با فرماندهان تأکید داشت نباید در انجام عملیات وقفه بیفتد. او در جلسه با فرماندهان، نامه‌ای از دختربچه دانش‌آموزی را خواند. آن دختر نوشته بود ما برای شما دعا می‌کنیم و منتظر آزادی خرمشهر هستیم. این نامه تأثیرگذار بود

انعکاس آزادسازی خرمشهر در رسانه‌های خارجی در ۴خرداد ۱۳۶۱

■ رضا زیرک

با شروع بیست‌ویکمین ماه از جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، رزمندگان اسلام با اتحاد و انسجام نیروها و با اراده‌ای قوی با دشمن درگیر و با اجرای عملیات‌های ثامن الائمه(ع)، طریق‌القدس و فتح‌المبین موفق شدند بخش اعظم مناطق اشغالی کشور را از لوث وجود نیروهای دشمن پاک کنند و دشمن را به عقب برانند. در این ماه (۳خردادماه ۱۳۶۱) با اجرای عملیات بزرگ و با شکوه الی‌بیت‌المقدس، خونین‌شهر آزاد شد و دشمن زبون که با ایجاد حلقه‌های متعدد دفاعی در این منطقه هرگز گمان نمی‌کرد نیروهایش در این منطقه شکست بخورد، در محاصره نیروهای پرتوان اسلام قرار گرفت و تمامی پل‌های پشت سر خود را نیز منهدم شده دید. بنابراین فوج فوج خود را تسلیم نیروهای ایرانی نمودند به گونه‌ای که بیش از ۱۹هزار تن از نیروهای دشمن به اسارت نیروهای ایران درآمدند. این نوشتار انعکاس این پیروزی را در رسانه‌های بین‌المللی در روز بعد از این عملیات یعنی در ۴خرداد ماه ۱۳۶۱ بررسی کرده است.

■ فیگارو (زبان فرانسه)

رادیو تهران دیروز بعدازظهر خبر آزادی خرمشهر را اعلام کرد. در پی یک نبرد شدید بعدازظهر دیروز ارتش ایران وارد شهر شد، هنوز به طور دقیق معلوم نیست این حمله چقدر تلفات داشته است. خبرگزاری ایرانی ایرنا، گزارش داد شمار زیادی از رژیم بعثی عراق کشته و زخمی شده‌اند. رادیو تهران اعلام کرد ۳۰هزار نیروی رژیم بعثی عراق که شهر را در تصرف داشتند، خود را تسلیم کردند. این رادیو اعلام کرد تعداد اسیران جنگی بسیار زیاد است به طوری که نمی‌توان آنها را توسط اتومبیل جابه‌جا کرد.

به گفته این منبع سه فروند هواپیمای میگ رژیم بعثی عراق سرنگون شده است. رژیم بعثی عراق اعلام کرد نبردها برای بازپس‌گیری مجدد خرمشهر از دست ایرانی‌ها ادامه دارد. خرمشهر در ۲۳اکتبر ۱۹۸۰ بعد از آغاز جنگ خلیج‌فارس از سوی رژیم بعثی عراق اشغال شده بود و بازپس‌گیری آن توسط نیروهای ایرانی به منزله تحولی بزرگ در جنگ قلمداد می‌شود. ایران موفق شده است تمامی سرزمین‌های نفتی خوزستان و تمام نواحی مرزی ایران از ارتفاعات کردستان تا خلیج‌فارس [طبق قرارداد الجزایر که در سال ۱۹۷۵ منعقد شد و مرز ایران و عراق را مشخص می‌کنند] را به دست آورد. اعلام خبر آزادی خرمشهر که ایرانی‌ها اسم آن را تغییر داده و خونین‌شهر نامیده بودند باعث انفجار شادی مردم شد.

بازپس‌گیری دومین بندر ایران که رژیم بعثی عراق را از دستیابی به خلیج‌فارس محروم کرد، در چارچوب عملیات بیت‌المقدس که هفته پیش آغاز شده بود تحقق یافت. در ۹ ماه گذشته ایران به پاتک‌های متعددی دست زده که تلفات زیادی را برای ایران درپی داشته، در صورتی که برای رژیم بعثی عراق اینطور نبوده است. چند ساعت قبل، رژیم بعثی عراق از کشورهای عرب خواست نیروهای خود را در جنگ ایران و رژیم بعثی عراق وارد عمل کنند. صدام در یک مصاحبه با دو روزنامه عراقی اعلام کرد حاضر است از دخالت ارتش مصر در کنار ارتش رژیم بعثی عراق استقبال کند. صدام گفت: مبارک برای بازگشت به جرگه کشورهای عربی باید تشویق شود.

■ تایمز (زبان انگلیسی)

ایران اعلام داشت نیروهای این کشور وارد خرمشهر، شهر بندری ایران شده و سرگرم جنگ‌های خیابانی با نیروهای رژیم بعثی عراق که از دستاورد عمده خود طی ۲۰ ماه جنگ خلیج‌فارس دفاع می‌کنند، شده‌اند. اما رژیم بعثی عراق بعداً ادعای تمام شدن جنگ بر سر شهر را تکذیب و اعلام کرد نیروهایشان شهر را در کنترل خود داشته و تلفات و خسارات سنگینی را به دشمن وارد کرده‌اند. اگر ادعای ایران صحت داشته باشد این بدین معناست که این کشور به یک پیروزی بزرگ و مهم نظامی در حمله ۲۴ساعته‌ای تحت عنوان عملیات بیت‌المقدس که هدفش از ابتدا بازپس گرفتن شهر خرمشهر از رژیم بعثی عراق بود، دست یافته است. پیروزی ایرانیان به منزله عقب‌نشینی عظیم و گسترده‌ای برای رژیم بعثی عراق خواهد بود که نیروهایش در هفته‌های اول جنگ خلیج‌فارس این شهر را به تصرف خود درآوردند. ادعای پیروزی اخیر ایران برای دولت‌های عرب خلیج‌فارس که حامی رژیم بعثی عراق بودند نگرانی گسترده و وسیعی را سبب شده است. این کشورها میلیاردها پوند از منابع مالی و سیاسی خود را برای حمایت از عراق هزینه کرده‌اند تا از پیروزی ایران در جنگ خلیج‌فارس ممانعت به عمل آورند.

خرمشهر قبل از آغاز جنگ در ماه سپتامبر ۱۹۸۰ دومین بندر بزرگ ایران بوده است. به دستور حضرت آیت‌الله خمینی رهبر مذهبی ایران نام شهر از خرمشهر، به خونین‌شهر تغییر یافت تا نشانه مقاومت شهر در برابر مهاجمان رژیم بعثی عراق باشد. در تمام بعدازظهر روزی که خرمشهر بازپس گرفته شد رادیوی ایران برنامه‌های عادی خود را کنار گذاشت و به پخش موزیک نظامی پرداخت که گهگاه قطع می‌شد تا یک گوینده پرهیجان بیانیه‌های نظامی فرماندهی نظامی ایران را قرائت کند.

وادی کتاب

معرفی کتاب «پاییز پنجاه سالگی»

خاطرات مریم جمالی همسر سردار شهید مدافع حرم محمد جمالی

کتابی که حاج قاسم پیگیر انتشار آن بود

■ غلامحسین بهبودی

در میان شهدای مدافع حرم، ارتباط قلبی خاصی بین حاج قاسم سلیمانی و سردار شهید محمد جمالی برقرار بود. شاید همین ارتباط قلبی باعث شده بود تا خود حاج‌قاسم، بیش از هر شخص دیگری پیگیر انتشار کتاب زندگینامه شهید جمالی باشد. این کتاب که توسط انتشارات خط مقدم و به قلم فاطمه بهبودی به رشته تحریر درآمده است، زمانی منتشر شد که یک ماه از شهادت حاج قاسم سلیمانی می‌گذشت.

شهید محمد جمالی از رزمندگان مدافع حرم بود که آبان ماه ۱۳۹۲ در دمشق به شهادت رسید. کتاب «پاییز پنجاه سالگی» نگاهی به زندگی شخصی و جهادی وی از نگاه دختردایی و همسرش مریم جمالی است که به خوبی مقاطع زندگی این شهید بزرگوار را از حضور در دفاع مقدس، سپس مبارزه با اشرار در سیرجان و نهایتاً شهادت در جبهه‌های دفاع از حرم به تصویر می‌کشد.

کتاب از جایی آغاز می‌شود که محمد جمالی قرار است به عنوان خواستگار به زندگی همسرش مریم جمالی وارد شود. محمد پسرعمه مریم بود اما حالا که قرار می‌شود به عنوان همسر پای به زندگی راوی کتاب بگذارد، اوضاع فرق می‌کند: «... گفتم: نه زن‌عمو، نقل این حرف‌ها نیست. محمد، پسرعمه‌مه، درست، اما نمی‌شناسمش! خوب و بدش رو نمی‌دونم ...!»

مریم که ابتدا به خاطر ادامه تحصیل راضی به این وصلت نیست، به خاطر نجابت و شغل پاسداری محمد راضی به ازدواج با او می‌شود. سال ۱۳۶۵ و اوج جنگ است و از همان زمان، زندگی این دو با مقوله جهاد گره می‌خورد و تا انتهای کتاب، محمد هرگز رخت پاسداری را از تن خارج نمی‌کند.

«وقتی به منطقه رفت، غم عالم به دلم افتاد. یکهو به خودم آمدم دیدم چقدر دلتنگش هستم! هرچه به گذشته برمی‌گشتم، یادم نمی‌آمد چه شد مهرش به دلم افتاد. تا وقتی حکم پسرعمه را داشت، توجهی به او نداشتم! حالا یکدفعه همه چیز تغییر کرده بود. با نزدیک شدن مهر، دلخوش بودم که می‌روم مدرسه، سرگرم می‌شوم. آن سال برای یک درس فنی، دو هفته زودتر به مدرسه رفتم...»

شهید جمالی بارها در جبهه مجروح می‌شود و ماجرای مجروحیت‌ها، جبهه رفتن‌ها، نبودن‌ها و نهایتاً حضور راوی کتاب در مقاطع پایانی جنگ در شهر اهواز برای همراهی همسرش در مناطق جنگی، فراز و فرودهای فصول ابتدایی کتاب را رقم می‌زند. اما حتی پس از پایان دفاع مقدس نیز زندگی آنها مهیج و پر حادثه دنبال می‌شود چراکه محمد پس از اتمام جنگ، برای مقابله با اشرار به سیرجان می‌رود و خانواده را نیز همراه خود می‌برد. سفری که بیش از سه سال طول می‌کشد.

«به خانه‌های سازمانی سیرجان معرفی شده بودیم که در همان ورودی شهر بود. خانه‌ها، ویلایی و همکف بود. درِ سبزرنگ خانه، به حیاط باز می‌شد. دیوار بین خانه‌ها کوتاه بود طوری که محمد با قد بلندش می‌بایست سرش را پایین می‌انداخت تا چشمش به خانه بغلی نیفتد... روزهای اولی که رفته بودیم، سخت می‌گذشت؛ چون بعد از اهواز، باز مدتی در کرمان زندگی و برو بیایی با قوم و خویش پیدا کرده بودیم و آن رفت‌وآمدها، یکمرتبه قطع شده بود. در سیرجان فقط پسرعموی بابام زندگی می‌کرد و دلخوش به همین فامیل بودیم.»

به دلیل حضور سردار شهید محمد جمالی در آوردگاه‌های مختلف، کتاب «پاییز پنجاه سالگی» را باید چکیده‌ای از تاریخ معاصر کشورمان بدانیم که در آن امثال شهید جمالی‌ها، نقش پررنگی برعهده دارند. این شهید بزرگوار حتی پس از بازنشستگی در سال ۱۳۸۶، همچنان رخت رزم را در تن نگه می‌دارد و نهایتاً شهریورماه ۱۳۹۲ رهسپار دفاع از حرم می‌شود و دوازدهم آبان ماه ۹۲ در دمشق به شهادت می‌رسد.

کتاب «پاییز پنجاه سالگی» تا شهادت سردار جمالی و مراسم خاکسپاری شهید که خود حاج قاسم، پیکر وی را درون مزار می‌گذارد، ادامه پیدا می‌کند. سردار سلیمانی پس از شهادت همرزمش، به شخصه پیگیر چاپ کتاب وی بود و قول داده بود در مراسم رونمایی آن شرکت کند، اما رونمایی از این کتاب در بهمن ماه ۱۳۹۸ در زمانی رخ می‌دهد که کمتر از ۴۰ روز از شهادت حاج قاسم سلیمانی می‌گذشت.

> به دلیل حضور سردار شهید محمد جمالی در آوردگاه‌های مختلف، کتاب «پاییز پنجاه سالگی» را باید چکیده‌ای از تاریخ معاصر کشورمان بدانیم که در آن امثال شهید جمالی‌ها، نقش پررنگی برعهده دارند. این شهید بزرگوار حتی پس از بازنشستگی در سال ۱۳۸۶، همچنان رخت رزم را در تن نگه می‌دارد و نهایتاً شهریورماه ۱۳۹۲ رهسپار دفاع از حرم می‌شود و دوازدهم آبان ماه ۹۲ در دمشق به شهادت می‌رسد

جدول

طراح: علیرضا سجادی فر ■ شماره ۵۹۳۴

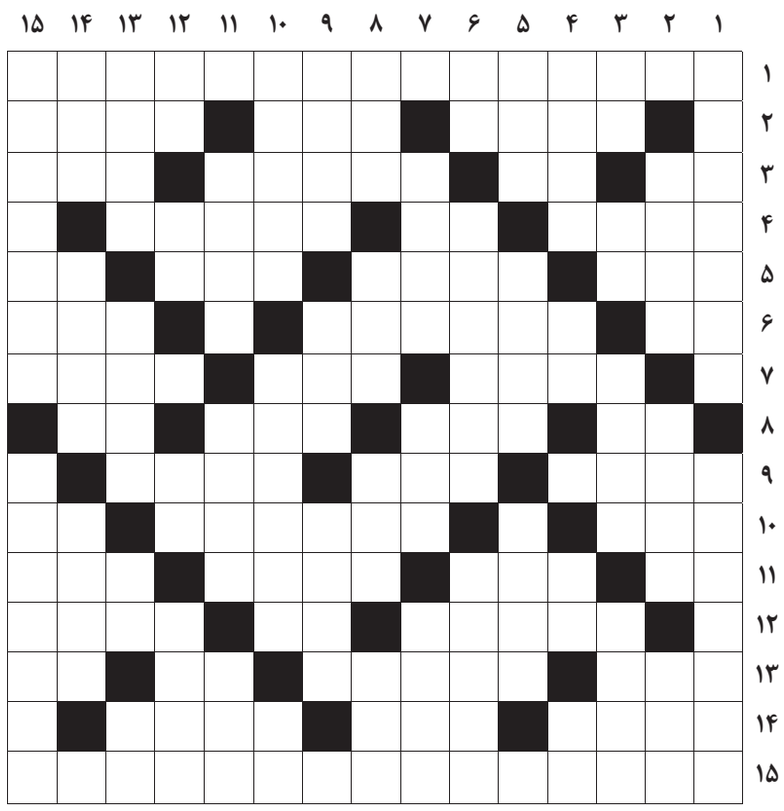

از راست به چپ

■ ۱- ادیب، منشی و شاعر دوره قاجار که در باغ نگارستان کشته شد ■ ۲- آشیانه عقاب- نظرات انتخاباتی- فرزند سهراب ■ ۳- شیره انگور- حرص و طمع- شکنجه‌گر- فلز تمدن ■ ۴- پدر روانشناسی آزمایشگاهی- حرف خطاب- پروردگار ■ ۵- واحد مسافت- خوراک قناری- تنه درخت- گرما ■ ۶- از اقمار مشتری- کنگر فرنگی- آدمی ■ ۷- رادع- پول حاصل از صادرات- نگین انگشتر ■ ۸- صندلی فرنگی- روح و روان- سیاه شاعرانه- راندن مزاحم ■ ۹- جزیره ایرانی اروندرود- ضربه ورزشی- قتل سیاسی ■ ۱۰- طولانی‌ترین رشته کوه دنیا- از غذاهای ایرانی- اندک ■ ۱۱- گیاه مرداب- جانوراهلی گیاه‌خوار- راه زیرزمینی- نوعی ساعت ■ ۱۲- غذای مجردی- حرف صلیب- رفتگر ■ ۱۳- داماد رستم- چکیده و فشرده- ویتامین جدولی- عدد هندسی ■ ۱۴- آشنا و ماهر- پشت سر- شاعر پارسی گوی هندی ■ ۱۵- رفتاری مخالف و ناسازگار از خود نشان دادن

از بالا به پایین

■ ۱- سرپرستی- پایتخت نیکاراگوآ ■ ۲- مرغ دریایی- از ظروف آشپزخانه- خاطر و ذهن ■ ۳- حرف انتخاب- جنس به ظاهر قوی- شهری آذری‌نشین- از اسامی بانوان ■ ۴- زمان مرگ- یک و یک- ماه سرد- اولین نت ■ ۵- از میوه‌های مناطق گرمسیری- ترکیب تیم ورزشی- مسجد بزرگ شهر ■ ۶- یونجه- لرزیدن- استوار، محکم ■ ۷- ظرف آبگوشت- دستگاهی در موسیقی ایرانی- جواب پشتک ■ ۸- عیش، عشرت- قلمه درخت- بام دنیا- خس خس سینه ■ ۹- مبارکی و میمنت- مهار شتر- شاعر معروف آلمانی ■ ۱۰- مشاور- سبز مایل به زرد- بغل ■ ۱۱- سند- کاشف کهکشان راه شیری- مرزبان ■ ۱۲- کوزه بزرگ- اسم آذری- پوستین وارونه- هدیه ■ ۱۳- شهری نزدیک کاشان- کاهو- سه کیلو- طایفه کم‌حرف ■ ۱۴- پاک- در بطری- نوعی سس غلیظ ■ ۱۵- لباس متحدالشکل- هیئت ویژه بررسی

جدول سودوکو

ارقام ۱ تا ۹ را طوری قرار دهید که در هر ردیف، ستون و مربع‌های کوچک سه در سه فقط یک بار به کار روند.

	۸		۵	۴	۷			
						۹		۷
۴	۶							
						۱		۵
۵								
۳				۲				۴
		۲	۴	۵			۳	
						۷		
		۳	۹					

جدول کلمات متقاطع
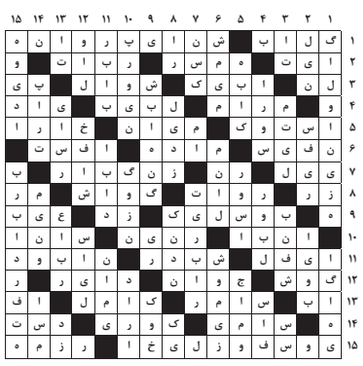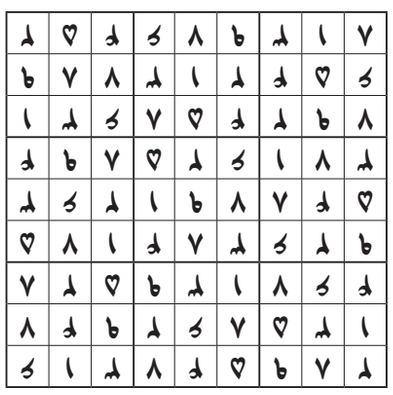
پاسخ جدول شماره ۵۹۳۳